

Civilsamhället skänker staten makt - Foucault

Michel Foucault

I tidig liberalism ges civilsamhället uppgiften att opponera sig. Civilsamhället ska hindra staten från att bli maktfullkomlig. Organisationer och medborgare får därmed uppgiften att protestera.

Michel Foucault undersöker hur civilsamhället åläggs att revoltera mot staten. "Since the nineteenth century, civil society has always been referred to in philosophical discourse, and also in political discourse, as a reality which asserts itself, struggles, and rises up, which revolts against and is outside government or the state, or the state apparatuses or institutions." [1]

Civilsamhället skulle borga för en liberal revolt mot en stat som annars riskerade att begränsa utrymmet för konst, kultur, media, ekonomi, företagande och ägande.

Det räcker givetvis inte med att liberala tänkare talar om för oss att civilsamhället är i opposition. Organisationer och medborgare behöver bygga sin självbild utifrån att den befinner sig i opposition till staten. Denna opposition mot staten omvandlas till en form av regerande: "a tool for the criticism of reality ... of a governmentality to which one is opposed and whose abuses one wants to limit, ... it will be possible to find liberalism both as a regulative schema of governmental practice and as a sometimes radical oppositional theme." [2]

Samlas runt staten

Civilsamhället tilldelas en dubbel funktion. Genom att organisationer och medborgare vänder sig mot staten flockas de samtidigt runt nationalstaten. Opponenten får funktionen att rikta organisationer och medborgare till staten. Civilsamhället producerar därmed både en lojal och lydlig nationalism samtidigt som det begränsar staten.

Civilsamhället införlivas i statens regering. Trots att det definieras som en sfär utanför den statliga organisationen görs civilsamhället till del av regeringen. Det gemensamma regerandet blir självbegränsande för både staten och civilsamhället.

Negerande regeringsteknik

Liberal regering vänder sig bort från frågor kring rättvis fördelning av makt och resurser, bort från frågor om lokal, global och ekonomisk demokrati: "civil society - which is very quickly called society, and which at the end of the eighteenth century is called the nation - makes self limitation possible for governmental practice ... a self-limitation which infringes neither economic laws nor the principles of right, and which infringes neither the requirement of governmental generality nor the need for an omnipresence of government." [3]

Negerandet av staten utvecklas som en ordning för regering. Staten regerar med hjälp av sin egen negation. Bara om organisationer och medborgare vänder sig mot staten blir det borgerliga regerandet möjligt. Den moderna staten gör sig beroende av protest och opposition. Ur opposition kan staten utvinna kraft. Protest blir på så sätt en del av metoden för att regera: "this notion of civil society, amount to an attempt to answer the question ... how to govern" [4]. "Civil society is ... a concept of governmental technology" [5].

Protesten gör staten mäktigare än kejsaren

Tidigare ordningar före den borgerliga staten försökte vara själv rättfärdigande. Makt rättfärdigade makten. Även dessa ordningar dock att de blev starkare med en motpol. Möjligen fyllde kriget och "fienden" denna oppositionella funktion.

Civilsamhället som motvikt till staten genererar makt till staten. "a government which conforms to the rules of right, and a government which nevertheless respects the specificity of the economy, will be a government that manages civil society, the nation, society, the social."[6]

Kejsarväldet i demokratisk förklädnad

Det liberala regerandet gör sig egentligen inte av med kejsarväldet. Istället översätts kejsarväldet till centralistiska styrelser och regeringar. Centralismen blir även mer centralistisk än tidigare ordningar med en enväldig kejsare eller kung. Det paradoxala med den borgerliga föreställningen om civilsamhället är att negerandet lyckas göra nationalstaten mäktigare och mer detaljstyrande än tidigare ordningar med kejsare och feodalherrar.

Civilsamhället är med och centraliserar staten. När oppositionella vänder sig mot ett föreställt centrum centraliserar de maktordningen. I den liberala demokratin återuppstår kejsaren fast i nya kläder. Och mäktigare: "the fact of power precedes the right that establishes, justifies, limits, or intensifies it; power already exists before it is regulated, delegated, or legally established. 'We follow a leader, before we have settled the ground ...'[7].

Vi får alltså den märkliga dynamiken att liberalismens oro för staten bygger en starkare stat än vad som kunde vara möjligt i tidigare former av självlegitimerande regerande.

"This is ... the ambiguity of all the devices which could be called 'liberogenic,' that is to say, devices intended to produce freedom which potentially risk producing exactly the opposite."[8]

Per Herngren

2015-09-14, version 0.2

Referens

- Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008.
- Per Herngren, [Nationalstaten är religion: Rousseau](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället samlas runt staten: Hobbes, Locke](#),

[Ferguson](#), 2015.

- Per Herngren, [Existerar civilsamhället? Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället som regeringens danspartner: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Protesten ger staten makt: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Kan kritisk lydnad begränsa staten? Foucault & civilsamhället](#), 2015.
- Per Herngren, [Civilsamhället rekryterar oss att regera: Michel Foucault](#), 2015.
- Per Herngren, [Existerar Sverige? Foucault & mikromakt](#), 2015.
- Per Herngren, [Frihet konsumeras av stat och företag: Foucault](#), 2015.
- Per Herngrens övriga [texter om Michel Foucault](#).

Fotnötter

[1] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 296-297.

[2] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 320.

[3] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 296.

[4] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 295.

[5] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 296.

[6] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 296.

[7] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 304.

[8] Michel Foucault, *The Birth of Biopolitics, Lectures at the Collège de France, 1978-79*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p 69.

Följa Foucaults metod för att läsa Foucault - bilaga

1. Ifall vi försöker förstå vad Foucault egentligen menade riskerar vi att gå åt fel håll: letar bakom texten. När jag läser Foucault försöker jag istället respektfullt följa Foucaults metod. Jag använder Foucault på Foucault. Var kommer det ifrån och vart är det på väg? Vad gör Foucault och hur kan vi göra samma för att greppa andra företeelser? Det innebär att vi får samarbeta med Foucault för att intervensera i den värld vi lever i.
2. Foucault lanserar inte en individualistisk teori som förklarar politik utifrån attityder och föreställningar. Inte heller skapar han en teori om hur en regering högt däruppe styr oss. Governmentality analyserar snarare medregerandet mellan grupper, organisationer och personer.
3. Governmentality är vanligtvis en analys av hur vi underordnar oss. Hur vi underordnar varandra. Men governmentality kan också bygga regerande som konkurrerar med annat regerande. Det är därför möjligt att använda governmentality för att analysera motstånd.